

Cap sur l'école inclusive
en Europe

Fiszka pedagogiczna

Odwrócona klasa

Część modułu: E

Osoby do kontaktu: Dział Projektów

Organizacja: Agrupamento de Escolas João de Deus, Faro, Portugal

Strona internetowa www.aejdfarp.pt

Ogólna definicja / krótki opis treści:

Odwrócona klasa (ang. „*flipped classroom*”) to wielka innowacja w procesie nauczania i uczenia się. Jak sugeruje nazwa, jest to metodyka, która odwraca model nauczania. W tradycyjnym modelu lekcja koncentruje się wokół osoby nauczyciela, który pełni rolę pomostu pomiędzy uczniami a wiedzą. Nauczyciel prezentuje materiał, a uczniowie przysłuchują się i sporządzają notatki. W modelu odwróconej klasy uczniowie zyskują bezpośredni dostęp do wiedzy, a nauczyciel pełni raczej funkcję osoby nadzorującej i mediatora.

W tym nowatorskim modelu uczniowie przed każdą lekcją przyswajają sobie w domu treści z programu nauczania przy pomocy materiałów przekazanych przez nauczyciela. Tym samym podstawowe informacje zdobywają poza salą lekcyjną, wykonując ćwiczenia zadane przez nauczyciela. Następnie podczas lekcji uczniowie mogą zademonstrować zdobytą wiedzę, a nauczyciel ma możliwość zagłębienia się w wybrane kwestie i zachęcenia uczniów do interakcji, czego celem jest zagwarantowanie, że temat został zrozumiany oraz odpowiednio podsumowany.

Obszar zastosowania: Zadanie dzisiejszego nauczyciela nie ogranicza się do śpiesznego przekazywania informacji na temat zagadnień zawartych w programie nauczania i nakłaniania uczniów do ich

zapamiętania. Rezygnowanie z debaty i refleksji nie może przynieść dobrych rezultatów. Nie należy też sądzić, że wszyscy uczniowie są tacy sami i mają jednakowe potrzeby. Dobry nauczyciel powinien odznaczać się entuzjazmem, pasją i kreatywnością. Powinien przyciągać uczniów do nauki i motywować ich, tym sposobem walcząc z deficytem uwagi i brakiem dyscypliny. Dzięki takiemu podejściu uczniowie mają szansę wykazać się kreatywnością i zaangażowaniem.

Proces nauczania i uczenia się powinien być przystępny i satysfakcjonujący oraz spełniać oczekiwania wszystkich stron. Należy stwarzać sytuacje dające motywację do nauki, które pozwolą uczniom dostrzec sens przyswajania wiedzy.

Nauczyciele często skarżą się, że uczniowie nie mają możliwości zgłębiać ważnych kwestii. Programy nauczania wydają się niewłaściwie rozplanowane pod względem czasowym i przeładowane treścią, co powoduje, że proces nauczania w znacznym stopniu koncentruje się na nauczycielu, jako że brakuje czasu na pracę projektową i badawczą uczniów oraz na różnorodne działania. W istocie cele zawarte w programach nauczania nie pozwalają wykroczyć poza teorię i nie stwarzają uczniom możliwości przekuwania przyswajanych treści w praktykę, co prowadzi do tego, że bardzo szybko zapominają oni to, czego się nauczyli. Z tego względu tak ważne jest promowanie aktywności, które pozwolą zrozumieć przyswajane treści i odnieść teorię do praktyki. Ogromnie ważną rolę pełnią obserwacja uczniów, zadawanie im pytań, skłanianie do myślenia, stawianie przed nimi wyzwań i zachęcanie do rozwiązywania problemów.

Nauczyciel powinien stwarzać okazje do stosowania wiedzy w różnych kontekstach. Uczniowie powinni w szczególności uczyć się „myślenia” – odpowiedniego operowania dostępnymi narzędziami w celu zdobycia, prezentacji i analizy informacji. W tym celu konieczne jest dostosowywanie działań do możliwości konkretnych uczniów i stawianie przed nimi wyzwań zarówno w klasie, jak i poza nią. Należy szukać strategii umożliwiających odniesienie sukcesu wszystkim uczniom, niezależnie od tego, czy mają szczególne potrzeby edukacyjne. Nasza uwaga powinna w większym stopniu skupiać się na uczniach. Nie jest jednak łatwo stosować się do tych zasad w klasach, które liczą obecnie średnio 30 dzieci.

Odwrócona klasa pozwala uczniom odgrywać aktywną rolę w procesie nauczania i uczenia się. Uczniowie mogą wspólnie rozwiązywać problemy i angażować się w naukę w dynamiczny i innowacyjny sposób oparty na współpracy, który zastępuje model biernego udziału w zajęciach.

W ramach metodyki odwróconej klasy lekcje nie koncentrują się już na przekazywaniu uczniom wiedzy przez nauczyciela, a raczej na produktywnym uczestnictwie, zaangażowaniu, promowaniu zainteresowań i motywacji oraz pracy w małych – jak najbardziej różnorodnych – grupach, w których wszyscy współpracują ze sobą na rzecz osiągnięcia wspólnych celów i troszczą się o sukces grupy jako wspólnoty. Takie podejście pozwala uczniom korzystać z różnych narzędzi, by tworzyć własne materiały do nauki, a

następnie dzielić się nimi z klasą, przekuwając w praktykę zasadę współpracy – kluczowy aspekt metody odwróconej klasy.

Dzięki temu podejściu uczeń ma możliwość interakcji z kolegami i koleżankami, dyskusji na temat głównych koncepcji i założeń poznanych podczas omawiania danego tematu, a także zastosowania wiedzy w praktyce dzięki różnym aktywnościom, które stawiają na pracę w grupie. W rezultacie odwrócona klasa stwarza sytuacje, w których każdy uczeń może podzielić się tym, co wie i posiada. W ten sposób tworzy się rodzaj współzawodnictwa skłaniającego do poszukiwania i przyswajania sobie informacji, dzięki którym podczas lekcji można wykazać się znajomością tematu. Uczniowie rozwijają umiejętności i zdolności takie jak samokontrola, kreatywność, motywacja i zdobywanie wiedzy. Poprawia się również samoocena uczniów, a ponadto zdobywają oni niezależność konieczną, by szukać informacji, planować działania i rozwijać poczucie odpowiedzialności. W odwróconej klasie czas lekcji jest zoptymalizowany, a nauczyciel oferuje uczniom różne możliwości poszukiwania informacji. Uczniowie przyswajają sobie podstawową wiedzę na temat danego zagadnienia z materiałów udostępnionych wcześniej przez nauczyciela – mogą to być teksty, książki, lekcje wideo, filmy z portalu YouTube i innych źródeł. Następnie celem spotkania w klasie jest pogłębianie wiedzy, stwarzanie dodatkowych okazji do nauki, wyjaśnianie wątpliwości, nawiązywanie interakcji poprzez różnorodne ćwiczenia, rozwiązywanie problemów, analiza studiów przypadku, praca grupowa, wymiana między uczniami i nauczycielem, realizacja projektów i inne bazujące na współpracy aktywności grupowe, które promują interakcję w klasie i dyskusję pomiędzy uczestnikami zajęć.

W metodzie odwróconej klasy nauczyciel przestaje mieć monopol na wiedzę. Odgrywa on raczej rolę mediatora, który monitoruje i prowadzi uczniów w procesie nauki. Nauczyciel wyznacza tematykę zajęć, zadaje prace i decyduje o strategiach interakcji. To pozwala mu stwarzać nowe możliwości nauki, angażujące wszystkich uczniów.

Metoda odwróconej klasy pozwala nauczycielowi poświęcić więcej czasu na sprawdzenie poziomu znajomości tematu i zdobytej wiedzy i – w konsekwencji – dostrzec obszary, które przysparzają uczniom trudności. Takie podejście pozwala na bezpośrednią i skuteczniejszą obserwację, ciągłą ewaluację pracy uczniów, monitorowanie postępów każdego z nich oraz weryfikację poziomu zaznajomienia się z zadanymi materiałami, zdolności zastosowania wiedzy w praktyce oraz zdobycia wymaganych umiejętności.

Warto wspomnieć, że metoda odwróconej klasy pozwala na uwzględnienie różnych potrzeb uczniów. Nie ulega wątpliwości, że każdy człowiek przyswaja wiedzę w inny sposób i w innym tempie. Opisywana metoda pozwala każdemu uczniowi odnaleźć swoje własne tempo. Nauczyciel ma możliwość wesprzeć wszystkich uczniów, a w szczególności tych, którzy borykają się z większymi trudnościami – mają oni szansę pracować w grupach, które spełnią ich potrzeby. W modelu odwróconej klasy uczniowie, którym nauka przychodzi z większym trudem, nie wstydzą się prosić nauczyciela o dodatkowe wyjaśnienia, gdyż

mają szansę zapoznać się z materiałami przed spotkaniem z nauczycielem i resztą klasy. Dzięki temu w większym stopniu uczestniczą w lekcji i w pracy w grupie. Ponadto system odwróconej klasy pozwala na różnicowanie stopnia trudności i zakresu omawianych treści w zależności od możliwości danej grupy. Nauczyciel może postawić więcej wyzwań przed uczniami, którym nauka przychodzi łatwiej, i pomóc tym, którzy muszą włożyć w nią większy wysiłek.

Założenia i podstawy teoretyczne:

Koncepcja odwróconej klasy narodziła się w 2007 roku w USA, gdzie kilkoro nauczycieli poszukiwało rozwiązania dla uczniów, którzy opuszczali zajęcia ze względów zdrowotnych.

Metoda przyniosła pozytywne rezultaty, pozytywnie wpływając na skuteczność nauczania oraz poziom zainteresowania i zaangażowania uczniów. Na potwierdzenie – oceny uczniów okazywały się dwukrotnie lepsze niż w klasach o tradycyjnych metodach nauczania. Przez ostatnich kilka lat metoda była rozpowszechniana przez nauczycieli w Ameryce Północnej oraz testowana na najlepszych uniwersytetach na świecie, jak choćby Harvardzie i Oxfordzie. W rezultacie metodykę odwróconej klasy przyjęto w szkołach w Finlandii i jest ona testowana w krajach o wysokim poziomie kształcenia, takich jak Kanada, Holandia czy Singapur.

Narzędzia / Prezentacja metodyki:

Metodyka odwróconej klasy bazuje na wytycznych zawartych w załączniku do niniejszego dokumentu.

„Odwrócenie” klasy to coś więcej niż tylko udostępnienie uczniom wiedzy i zagwarantowanie im niezależności. Wymaga ono od nauczyciela czasu, zaangażowania, kunsztu i wysiłku.

Ja stosuję tę metodę raz w semestrze w każdej z klas, które uczę, niezależnie od wieku dzieci. Opiszę tu jako przykład metodykę zastosowaną w czterech klasach ósmych podczas lekcji o zasobach naturalnych.

Jako że geografia – przedmiot, którego uczę – to nauka o charakterze globalnym i interdyscyplinarnym, metodę odwróconej klasy stosuję wspólnie z nauczycielem nauk przyrodniczych.

Tworzymy grupy dwu- lub trzyosobowe, jak najbardziej różnorodne grupy, którym z dwumiesięcznym wyprzedzeniem przekazujemy szczegółowy temat, a także podręcznik (w załączeniu) określający w jasny

sposób cele i wskazówki niezbędne do wykonania zadania.

Uczniowie wykonują pracę w formie cyfrowej (format PowerPoint, Prezi, wideo) lub tworzą model, a następnie – w określonym terminie – przedstawiają rezultaty swoich działań klasie. W ten sposób na jeden dzień przeobrażają się w nauczycieli, gdyż dany temat przedstawiany jest wyłącznie przez nich. W tym celu uczniowie muszą zgłębić zagadnienia związane z tematem – wspólne dla obydwu przedmiotów – pod kierownictwem prowadzących nauczycieli, w oparciu o wskazane przez nich źródła. Podczas studiowania tematu i tworzenia pracy w każdej chwili uczniowie mogą wyjaśniać wątpliwości i prosić o pomoc nauczycieli, którzy nadzorują i monitorują cały proces.

W naszym przypadku terminy zajęć zazębiają się ze sobą – gdy jedna z czterech klas ósmych ma lekcję geografii, druga ma lekcję przyrody, a po godzinie klasy zamieniają się miejscami. Ten sam harmonogram powtarza się z pozostałymi dwiema klasami w inne dni tygodnia. Dzięki temu prezentacja zagadnienia może się odbyć przed większą publicznością, a nie tylko jedną klasą – co wiązałoby się z koniecznością wygłoszenia jej dwukrotnie, na obydwu przedmiotach, w dwóch różnych momentach. Możliwe jest również zgromadzenie wszystkich klas na raz w dużej sali, gdzie przez 90 minut (łącznie czas trwania lekcji geografii i przyrody) uczniowie mogą słuchać prezentacji swoich kolegów i koleżanek. Biorąc pod uwagę, że 90 minut nie wystarczy, by wszyscy uczniowie przedstawili rezultaty swojej pracy, reszta prezentacji odbywa się w kolejnym tygodniu. Ta procedura sprawia, że uczniowie wygłaszają tylko jedną prezentację z obydwu przedmiotów, a jednocześnie proces oceny jest bardziej sprawiedliwy – ocena obydwójga nauczycieli wystawiana jest na podstawie łącznej prezentacji, a więc nie ma mowy o rozbieżnościach. Warto tu wspomnieć, że jeden z uczniów w mojej klasie ma indywidualny tok nauczania. Uczęszcza na lekcje przyrody, ale na geografie już nie, co oznacza, że znam go wyłącznie z zajęć z edukacji obywatelskiej. Uczeń ten jest niezwykle zadowolony, że ma możliwość zaprezentowania pracy z dziedziny geografii przed swoją nauczycielką.

Ewaluacja: Model odwróconej klasy pozwala na dzielenie się doświadczeniami, które wykracza poza nauczyciela, uczniów i przedmiot lekcyjny i przynosi ogromne korzyści zarówno uczniom, jak i mnie jako nauczycielce, gdyż daje mi możliwość zdobywania umiejętności niepowiązanych z przedmiotem, którego uczę, a wymiana wiedzy i doświadczeń sprawia, że mój stopień zaangażowania w zajęcia jest bardzo wysoki.

Model ten promuje samokontrolę, kreatywność, motywację i zdobywanie wiedzy, poprawia samoocenę, a także pozwala uczniom zdobyć niezależność konieczną, by poszukiwać informacji, planować działania i rozwijać poczucie odpowiedzialności.